

Kesk- ja piirdenurk. Thalese teoreem

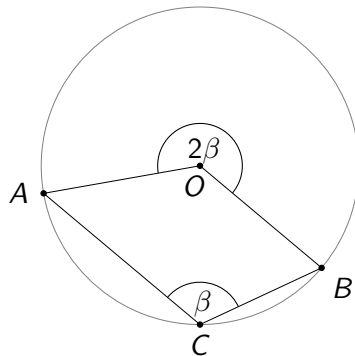
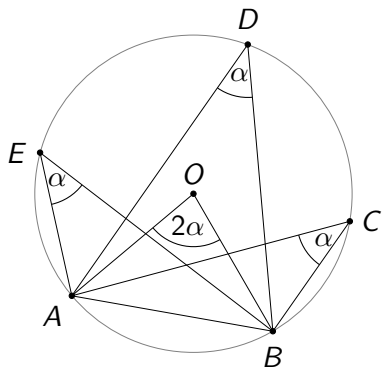
Jan Willemson

<https://varamu.eu>

Kesk- ja piirdenurk

Teoreem

Kesknurk on kaks korda suurem kui samale kaarele toetuv piirdenurk.

Kesk- ja piirdenurga teoreemi rakendused

Järeldus 1

Samale kõõlule (või kaarele) samalt poolt toetuvad piirdenurgad on võrdsed.

Järeldus 2

Kõik sirge AB suhtes samal pooltasandil asuvad punktid, millest lõik AB paistab sama nurga all, asuvad ühel ringjoone kaarel.

Thalese teoreem ja pöördteoreem

Thalese teoreem

Ringjoone diameetrile toetuv piirdenurk on täisnurk.

Thalese teoreemi pöördteoreem

Ringjoones täisnurkse piirdenurga poolt piiratud kõõl on selle ringjoone diameetriks.

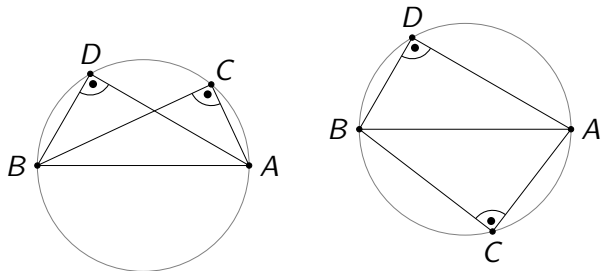
Thalese teoreemi järeldused

Järeldus 3

Täisnurkse kolmnurga ümberringjoone keskpunkt asub tema hüpotenuusi keskpunktis.

Järeldus 4

Olgu tasandil antud lõik AB ning punktid C ja D nii, et $\angle ACB = \angle ADB = 90^\circ$. Siis asuvad punktid A, B, C ja D ühel ringjoonel diameetriga AB .

Piirkonnavoor 2022, 12. klass, a)-osa

Kaks ringjoont puutuvad teineteist välimiselt punktis C ning mingit üht ja sama sirget vastavalt punktides A ja B , kus $A \neq B$. Tõesta, et kolmnurk ABC on täisnurkne.

Ülesandeid

Piirkonnavoor 2022, 12. klass, a)-osa

Kaks ringjoont puutuvad teineteist välimiselt punktis C ning mingit üht ja sama sirget vastavalt punktides A ja B , kus $A \neq B$. Tõesta, et kolmnurk ABC on täisnurkne.

Piirkonnavoor 2020, 9. klass

Olgu ABC teravnurkne kolmnurk. Olgu külje BC keskpunkt M ning tippudest B ja C tõmmatud kõrguste aluspunktid vastavalt E ja F . Tõesta, et $\angle MEF = \angle MFE$.

Ülesanded

Piirkonnavoor 2022, 12. klass, a)-osa

Kaks ringjoont puutuvad teineteist välimiselt punktis C ning mingit üht ja sama sirget vastavalt punktides A ja B , kus $A \neq B$. Tõesta, et kolmnurk ABC on täisnurkne.

Piirkonnavoor 2020, 9. klass

Olgu ABC teravnurkne kolmnurk. Olgu külje BC keskpunkt M ning tippudest B ja C tõmmatud kõrguste aluspunktid vastavalt E ja F . Tõesta, et $\angle MEF = \angle MFE$.

Piirkonnavoor 2019, 9. klass

Rööpküliku $ABCD$ tipu A juures oleva nurga poolitaja läbib külje BC keskpunkti M . Tõesta, et AMD on täisnurk.

Piirkonnavoor 1995, 9. klass

Teravnurkse kolmnurga ABC sisepiirkonnas võetakse punkt M . Olgu P ja Q vastavalt punkti M ristprojektsioonid kolmnurga külgedele AB ja AC ning K punkti A ristprojektsioon punktidega P, Q määratud sirgele. Tõesta, et nurgad $\angle PAK$ ja $\angle MAQ$ on võrdsed.

Piirkonnavoor 1995, 9. klass

Teravnurkse kolmnurga ABC sisepiirkonnas võetakse punkt M . Olgu P ja Q vastavalt punkti M ristprojektsioonid kolmnurga külgedele AB ja AC ning K punkti A ristprojektsioon punktidega P, Q määratud sirgele. Tõesta, et nurgad $\angle PAK$ ja $\angle MAQ$ on võrdsed.

Piirkonnavoor 2002, 10. klass

Teravnurkses kolmnurgas ABC ümberringjoone keskpunktiga O on $\angle ACB = 60^\circ$. Lõigaku sirge AO ümberringjoont teistkordselt punktis R ning olgu M ümberringjoone selle kaare AB keskpunkt, mis ei sisalda punkti C . Tõesta, et nelinurk $ROMB$ on romb.

Piirkonnavoor 2005, 10. klass

Ringjoonel keskpunktiga O võetakse punktid A , B ja C . Olgu punktid D , E ja F vastavalt lõikude OA , OB ja OC keskpunktid ning G ja H vastavalt lõikude DE ja EF keskpunktid. Tõesta, et punktid O , G , E ja H asuvad ühel ringjoonel.

Piirkonnavoor 2005, 10. klass

Ringjoonel keskpunktiga O võetakse punktid A , B ja C . Olgu punktid D , E ja F vastavalt lõikude OA , OB ja OC keskpunktid ning G ja H vastavalt lõikude DE ja EF keskpunktid. Tõesta, et punktid O , G , E ja H asuvad ühel ringjoonel.

Sügisene lahtine võistlus 2015, noorem rühm

Kolmnurga ABC tipu A juures on täisnurk. Ringjoon c läbib kolmnurga ABC tippe A ja B ning lõikab külgi AC ja BC veel vastavalt punktides D ja E . Lõik CD on pikkuselt võrdne ringjoone c diameetriga. Tõesta, et kolmnurk ABE on võrdhaarne.